

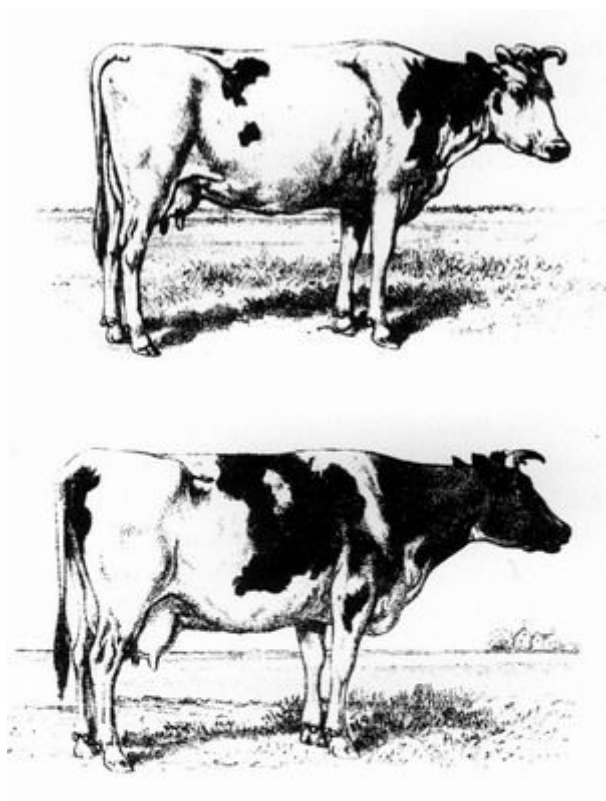
WOUTER SLUIS

over de

melktekens
(*melkspiegel*)

van

melkvee

Lezing Wouter Sluis: *melkteekens bij het rundvee* – 1

WAART en GROET, De heer W. Sluis, uit de Beemster, hield Maandag den 16 dezer, op verzoek van 't bestuur van de afdeeling Waard en Groet der *Hollandsche Maatschappij van Landbouw* in het lokaal van den heer A. Meliswaard te Winkel, eene voordragt waarin, gelijk reeds op menige andere plaats, hij op zeer bevattelijke wijze de melkteekens bij het rundvee besprak. Hij bragt daarmede in verband de nuttigheid van het voorgenomen op te rigten stamboek, tot medewerking waaraan hij den veehouders in hun eigen belang ten sterkste aanspoorde. Hij juichte zeer toe het in de dagbladen vermelde denkbeeld van den heer K. Rezelman, om in aandeelen van 500 gulden op te rigten een model stamveefokkerij van de best melkgevende rassen runderen, de edelste schapen en varkens, alsmede de meest gezochte paarden. De heer Sluis werd met de grootste aandacht aangehoord, en hij zal zeer zeker het genoegen smaken dat zijne gegeven wenken in die streken een goeden weerklank hebben gevonden.

Een representatief drietal uit de stal van Wouter Sluis staan afgebeeld in het Handboek voor den Nederlandschen landbouw en veeteelt, door Geert Reinders. Twaalfde aflevering 1877

Heldersche en Nieuwedieper Courant, 1875-02-17

Lezing Wouter Sluis: *melkteekens bij het rundvee* – 2

BRAKEL. De heer W. Sluis, uit de Beemster, hield te Brakel jl. Woensdag avond eene voordragt over veehouderij. Op duidelijke, eenvoudige, en daarom zeer bevattelijke wijze, werd door hem inzonderheid over het rundvee gesproken; de verschillende klassen en orden uitvoerig behandeld, en, door teekening, vooral aanschouwelijk gemaakt de onderscheidenheid van den melkspiegel² der koeijen, waardoor het mogelijk werd, enkel op het gezigt, hare meerdere of mindere melkrijkheid te onderkennen aan zekere teekenen, die wederom met bijzondere eigenschappen van den kop, met name de oogen en de neus, overeenstemmen. Spreker wees voorts op de wenschelijkheid, om ook hier in Gelderland te trachten, het ras der runderen, dat der fokdieren en het kruisen der rassen, te verbeteren en te veredelen, zooals zulks o. a. in Engeland geschiedde, gelijk op de landbouwtenoonstelling te Londen onlangs zoo overtuigend gebleken was, ten bewijze waarvoor eenige photographiën van sommige prachtexemplaren van het daarop aanwezige vee ter bezigtiging gegeven werden. Spreker verklaarde, dat hij, door toepassing van het bovengenoemde stelsel, reeds zelf de schoonste resultaten verkregen had. Mogt men toch, uit vrees voor het nieuwe, tegenzin of afkeer van het wetenschappelijke en bekrompen schroom van zich spottelijk te zullen maken, zich in deze niet laten weerhouden, den aangewezen weg te gaan betreden of te vervolgen, evenmin als hij dat gedaan had.¹

Toen hij eerst met zijne wetenschappelijke behandeling van het vee begonnen was, had men hem uitgelagchen; vervolgens hem, eene wijle daarna eenvoudig voor gek verklaard; doch was geëindigd - met hem bij aankopen van vee te raadplegen, of zelfs dien aankoop zeer beleefd aan hem op te dragen. Voorzeker wél een bewijs voor de hooge waarde der wetenschap. Ja, wij landbouwers, zegt spreker, weten nog veel te weinig; we moeten oneindig veel meer weten. Om daartoe te komen, moeten de kinderen onderwijs genieten en trouw naar school worden gezonden; dan zullen ook gewis de eigenlijke landbouwscholen beter tieren dan thans het geval is.

1) Zie aansluitende 'bijlage' hier na!

Kenmerken goed melkvee zg. '*melkspiegel*'

Ook bekend als *Guenon-stelsel*

In deze *MAP Wouter Sluis* wordt in de geplaatste verslagen over de door hem gehouden lezingen / spreekbeurten, soms ook geschreven over zijn bijzondere aandacht voor de *kenmerken* van een *goede* melkkoe, deze waren vooral te vinden in de zg. *melkspiegel* van het dier. Wat dit precies inhield en wanneer deze 'gril' was ontstaan was mij niet duidelijk – dat het een gril was bleek vele jaren later, alhoewel ik uit de gevonden teksten toch ook wel de indruk krijg dat niet iedereen er in *geloofde!*

Op internet heb ik hier weinig over gevonden, vandaar de hier onder geplaatste 'knipsels'² over dit onderwerp.

=====

***Stelsel- Guenon*, kenmerken in de '*melkspiegel*' (1845-1927)**

De hier onder geplaatste advertentie is van 9 mei 1845, over het uitkomen van een Nederlandse vertaling van het door de 'uitvinder' F. Guenon in Frankrijk uitgegeven boekje. Met daarna een uitvoerig verhaal over deze Franse veehandelaar uit de *Leeuwarder Courant* van 22 en 29 juli 1845.

Uit verdere 'knipsels' en uit lezingen W. Sluis, blijkt dat er 30 jaar zowel voor als tegenstanders zijn van het *stelsel- Guenon* – W. Sluis was een groot voorstander.

Uit de twee laatst geplaatste teksten van 1903 en 1927 blijkt dat de algemene mening inmiddels was omgeslagen in '*niet bruikbaar*'.

² Bekeken zijn de volgende drie dig. krantenarchieven: *Leeuwarder Courant*; *Alkmaars Archief* en het Historisch – Nationaal courantenarchief – tegenwoordig Delpher.

Krantentitel: ① Groninger courant
Datum, editie: ① 09-05-1845, Dag

BERICHT AAN VEEHOUDERS EN VEEHANDELAARS in Nederland.

Bij **N. VAN DER MONDE**, Uitgever te *Utrecht*, komt heden van de pers, en heeft alom verkrijgbaar gesteld:
I. OVER DE UITWENDIGE KENTEEKENEN, OM TE BEPALEN WELKE DE HOEVEELHEID EN HOEDANIGHEID DER MELKOPBRENGST BIJ DE KOEIJEN ZIJN ZAL. Naar het Fransch van **F. GUENON**, met 9 uitslaande platen, waarop 72 afbeeldingen, gr. 12mo. f 1 — 20.

Dit Werkje, oorspronkelijk door een Landbouwer geschreven, bevat eene ontdekking op langdurige ondervinding en naauwkeurige waarneming gegrond, en is voor alle Landbouwers en Veebezitters van het grootste belang. Duizende Exemplaren werden in Frankrijk van hetzelfde verkocht, en in zeer korten tijd waren nieuwe oplagen noodzakelijk.

Om het algemeen verkrijgbaar te maken, is de prijs zoo bijzonder laag gesteld. Men leze, ondervinde en oordeele!

Ontstaan beschrijving *Guenon's-stelsel* -I – kenmerken melkspiegel

(MENGEL WERK.)

Over de uitwendige kentekenen om te bepalen, welke de hoeveelheid en hoedanigheid der melkopbrengst bij koeijen zal zijn

Francois Guenon de zoon van een tuinman te Libourne in Frankrijk, opgeleid in het bedrijf van zijn vader, werd als jongen van 14 jaren dikwijls naar het veld gezonden, om de eenige koe zijner ouders langs den weg doen grazen.

Eens hiermede bezig zijnde, wreef en krabde hij uit verveling op de door haarwervels begrenzende huid, welke zich van de speenen tusschen de dijen verlengt, en achter tegen de billen der Koe opklimmende, bijzondere figuren vormt, welke plaats ook Uijerboord genoemd wordt. Hij bemerkte, dat hier eene meer of min vette slob, welke met zemelen eenige overeenkomst heeft, afviel.

Door de natuur met eene bijzondere gaaf tot waarnemen bedeed, ging hij deze eigenschap, hij de Koeijen zijner naburen, welke hem als goede melkgeefsters bekend waren, onderzoeken. Dit onderzoek brengt hem tot de overtuiging:

ten eerste, dat naar mate deze zemelachtige stof in grootere hoeveelheid voortgebracht werd, de koe naar die evenredigheid eene betere melkgeefster was;

ten tweede, dat naar mate deze stof eene meer vette en leemachtige hoedanigheid had, de melk vetter en rijker aan room zijn zoude, dan bij andere, waar deze stof droog en ruw was.

Nu begon hij eene meer opzettelijke en naauwkeurige vergelijking en beschouwing van verschillende Koeijen. Dit bracht hem verder tot de opmerking, dat de plaats, van waar de zemelachtige stof afgescheiden werd, niet bij alle van dezelfde gedaante en uitgebreidheid was, maar integendeel, in beide deze op zigten, vele wijzigingen voorkwamen; terwijl de ondervinding hem vervolgens overtuigde, dat alle Koeijen van dezelfde grootte en lichaams-ontwikkeling, zonder dat het ras, waartoe zij behoorden, in aanmerking behoefde genomen te worden, en welke den Uijerboord van eene bepaalde grootte hadden, dezelfde hoeveelheid melk gaven; dat dit kenteken reeds bij jonge kalveren aanwezig was, en deze alzo hiernaar ten aanzien hunner toekomstige melkgeving konden beoordeeld worden; en eindelijk, dat ook bij Bullen deze teekenen, ofschoon minder duidelijk uitgedrukt, zichtbaar waren.

Acht jaren lang, deed Guenon veelvuldige waarnemingen. Zijne betrekking als Veehandelaar, welk bedrijf hij zich met goed gevolg gekozen had, gaf hem, daartoe, de beste gelegenheid, zelfs om de meest verschillende rassen te onderzoeken. Die waarnemingen bragten hem immer tot eene bepaalde uitkomst, en nu vormde hij, volgens de gedaante en grootte van de opgegeven kentekenen, onderscheidene klassen, welke in orden verdeeld werden en waarin vervolgens nog onderverdeelingen gemaakt werden, ten aanzien der meerdere of mindere grootte der Koeijen.

Hij deelde in 1828 de uitkomst zijner waarnemingen aan de Akademie te Bordeaux mede, met verzoek dezelve naauwkeurig te onderzoeken en te beoordeelen. Eene Commissie nam op drie kudden herhaalde proeven en het bleek haar volkomen, dat Guenon in zijne oordeelvorlingen eene groote scherpzinnigheid aan den dag legde. Hoezeer hij echter voor als nog zijn geheim voor zich behouden wilde, en de Commissie verklaarde daardoor niet in de mogelijkheid te wezen zijn stelsel genoegzaam naar waarde te beoordeelen, werd hij met eene eervolle aanbeveling aan den Prefect verwezen.

De Landbouwkundige Commissie te Bordeaux wilde zich echter overtuigen van de waarheid van het stelsel, en de kenteekenen beoordeelen, welke met zekerheid aanwezen:

1. de hoeveelheid melk, die de Koeijen dagelijks kunnen geven
2. den langeren of korteren tijd, dat zij de melk zullen behouden;
3. de hoedanigheid van de melk.

De proeven schenen overtuigend en het rapport was in allen deele zeer gunstig.

Guenon aarselde niet haar openhartig met de bepaalde kenmerken waarop zijn stelsel gegrond was, bekend te maken. Nu had hij zich gedurende vele dagen op verschillende landgoederen van geheel verschillende plaatselijke hoedanigheid begeven, om op allerlei rassen proeven te nemen, en hoedanig dit onderzoek op allerlei wijzen werd gedaan, gaf het altijd dezelfde zekere uitkomsten. De landbouwers, onbekend met de kenteekenen, in wier tegenwoordigheid de proeven worden genomen, stelden natuurlijk weinig vertrouwen in de zaak, maar stonden toch verbaasd over de vaardigheid en de juistheid van de uitspraken van Guenon. Zij moesten het gelooven, omdat zij het hoorden, maar uit hoofde zij het niet begrepen, keurden zij het maar half goed. Dit zal ook wel de oorzaak geweest zijn, dat bij latere proefnemingen van een aantal beesten, men ten tweedenmale eene Koe ter heoordeling voorbragt, die reeds onderzocht en beoordeeld was; doch tot teleurstelling van het ongeloof was Guenon, die hiervan niets had kunnen bemerken, in zijne laatste verklaring geheel overeenstemmend met zijne eerste.

Hij nam zich toen voor, om, zoodra er 3000 intekenaren gevonden werden, een werkje uit te geven, in hetwelk zijn stelsel ten duidelijkste zoude ontwikkeld en aan den dag gebragt worden. Daardoor kon het voor ieder mogelijk zijn, om, dit stelsel ten leidraad nemende, voor de melkgeving alleen zulke dieren aan te fokken en te behouden, waarvan men met bijna volkomene zekerheid zal kunnen zeggen, dat zij eenmaal de beste Melkgeefsters zullen worden.

De Commissie van Landbouw te Bordeaux vereerde hem den gouden Medaille, teekende voor een aantal exemplaren in en benoemde hem tot haar Lid.

Nadat hij een aantal jaren nog zijne waarnemingen had voortgezet, werd hij in 1838 voor de Landbouwkundige Commissie van Aurillae geroepen, om in tegenwoordigheid van deze zijne proefnemingen te herhalen. herhalen. De vereeniging voor den Landbouw van Cantal bragt deswege een al-
lergunstigst rapport uit.

In Auverne werden de proeven menigvuldig genomen en eerstelijk daartoe gekozen de landhoeve van den President der Commissie. Guenon bezigtigde aldaar den schoonen veestapel, welke uit honderd melkkoeijen, de beste van het geheele land bestaat, en nam zijne proeven op de hem aangewezen verschillende beesten, de beste, middelmatig en mindere Melkgeefsters. Over ieder stuk vee in het bijzonder heeft hij nauwkeurige aanwijzingen gegeven, zoowel ten opzichte der hoeveelheid melk, welke zij dagelijks gaven, als ten opzichte van den tijd, dat zij dezelve na het afkalven behielden, welke verklaringen met die der eigenaars bijna volkomen overeenkwamen.

Hij ontwikkelde daarna, ter overtuiging der Commissie van de waarheid zijner ontdekking, de onderscheidene uitwendige en onfeilbare kenteekenen, op welke hij zijn stelsel grondde. Door middel daarvan maakte hij acht klassen of familiën, welke alle soorten van Koeijen in Frankrijk konden bevatten: iedere klasse werd in acht ordenverdeeld en deze in drie onderdeelen, volgens de onderscheiden grootte der beesten.

In bijwezen der Commissie heeft Guenon zijn stelsel nog op vele andere Koeijen, welke hem op nieuw werden voorgebragt, toegepast. En dit niet alleen, maar ook zijne aangave opzigtens jongere dieren hielden volkomen proef. Zeer juist was de aanwijzing, zijner kenteekenen op jonge Stieren en koekalven van 3 á 4 maanden want de eigenaars verklaarden later, dat de door Guenon in de

hoogste orde geplaatste Kalveren allen van moeders afkomstig waren, welke tot de grootste en beste Melkgeefsters behoorden.

Al de proeven door een genomen, daaronder ook die op twee schoone Stieren van het ras van Sallers, gaven ook deze Commissie de volle overtuiging der onfeilbaarheid van Guenon's stelsel, dat op eene fraaije theorie volstrekt geen aanspraak maken kan, maar eenig en alleen gegrond is op daadzaken en op ene langdurige ondervinding. Het is gevestigd na veelvuldig herhaalde proefnemingen en op een naauwkeurig onderzoek, gedurende eene reeks van vijf en twintig jaren, zonder eenige overdrijving.

Aldus waren de beschouwingen en het oordeel der Commissie, welke hem ter aanmoediging den gouden Medaille met het beeld Van *Olivier De Serres* waardig keurde, en voorstelde tot Correspondend Lid der Vereeniging met intekening van een aantal exemplaren op zijn werk.

Slot in 't volgende Nummer.

1845 Leeuwarder Courant 1845-07-29

via LC rechtstreeks

Beschrijving *Guenon's-stelsel* – kenmerken melkspiegel – II

(Vervolg)

Na alle deze vereerende getuigenissen en beoordeelingen heeft Guenon zijne ontdekking in 't volgend (voorgaand) jaar wereldkundig gemaakt, Zijne beschrijving is dezer dagen in onze taal overgebracht door den Hoogleraar Wellenberen, die daarmede een verdienstelijk werk heeft verrigt. Dit boekken in klein Octavo te Utrecht bij *van der Monde* uitgegeven, bevat eerstelijk de *Geschiedenis der ontdekking*, uit welke wij het vorenvermeld verhaal hebben getrokken.

Vervolgens geeft de Schrijver een *iets over het melkvee in het algemeen, en over de kenteekenen, volgens welke men over de hoedanigheid en hoeveelheid der melk zei kunnen oordeelen.*

De Schrijver bemerkt, dat men over 't algemeen bij de fokkerij niet genoeg in acht neemt den invloed, welke de goede of slechte hoedanigheden van den vader of de moeder op het jong kan hebben, en de rassen niet zuiver genoeg houdt, noch er zich te weinig aan laat gelegen leggen die te verbeteren. De regels bij de dekking en paring in acht te nemen worden opgegeven en den vorm en deugzaamheid der beste Stieren en Koeijen beschreven.

Daarna ontwikkelt hij de juiste en standvastige kenteekenen van zijn stelsel. Zij zijn bij iedere Koe aan het achterstel, tusschen den uijer en de kling waar te nemen. Het zijn eene zekere soort van spiegels of schilden, van onderscheidene grootte en gedaante, welke door de onderscheidene lijnen der haarwervels, hier ter plaatse aanwezig, begrensd worden. Deze lijnen loopen dan eens loodrecht, dan eens dwars, en hierdoor wordt in de gedaanten en uitgestrektheid dezer spiegels eene wijziging te weeg gebracht welke de klasse en orde aanduidt, waarin de verschillende Koeijen geplaatst zijn.

Wijders worden de verdere kenteekenen en eigenschappen dier schilden of spiegels met derzelver afwijkingen en tijdelijke veranderingen opgegeven.

Het volgend gedeelte van het Werk loopt *over de onderscheidene kenteekenen en de rangschikking der Koeijen in het bijzonder.*

De acht klassen der verdeeling zijn:

1.	Koeijen met den	liervormigen spiegel.
2.	„ „ „	bandvormigen spiegel.
3.	„ „ „	verkeerd-hartvormigen spiegel.
4.	„ „ „	gaffelvormigen spiegel.
5.	„ „ „	kruikvormigen spiegel,
6.	„ „ „	winkelhaakvormigen spiegel.
7.	„ „ „	wigvormigen spiegel.
8.	„ „ „	schildvormigen spiegel.

Ter verduidelijking en betere voorstelling zijn achteraan negen platen gevoegd,³ op welke de Koebeesten in derzelver klassen en arden, met het beloop en den vorm der spiegels juist zijn afgebeeld. De laatste plaat duidt de basterdsoorten der acht verschillende klassen aan. Zij zijn zulke Koeijen, welke, hoewel in grootte en in andere opzigten aan de overigen zeer gelijkende, echter in de hoeveelheid der melkopbrengst bijzonder verschillen.

Na gaat de Schrijver over om alle de klassen met derzelver onderverdeelingen ieder afzonderlijk in alle kenteekenen te beschrijven, met bepaling hoe vele kannen melk en hoe lang iedere soort en iedere orde geven kunnen.

Tot voorbeeld nemen wij:

Koeijen met den liervormigen spiegel, eerste orde, groote soort.

„De Koeijen van deze orde en grootte geven 20 kannen melk dagelijks, zoo lang namelijk als zij in volle melkgeving staan, dat is, tot dien tijd, dat zij op nieuw dragtig zijn; daarna vermindert de hoeveelheid allengskens, doch de melkgeving gaat door tot dat zij acht maanden dragtig zijn; zelfs zouden zij niet droog worden, indien men het melken tot het kalven wilde voortzetten.”

„De kenteekenen van de Koeijen van deze klasse en orde zijn de volgende:

De Uijer is fijn, met een kort dons overdekt, hetwelk in het midden der vier speenen eenen aanvang nemende, langs het geheele achterste gedeelte van den Uijer opklimt, de binnenste en bovenste oppervlakte van de knie en dij bedek zich regts en links uitbreidt, en (tot op zekere hoogte) wederom allengskens smaller wordt tot aan de kling. Gewoonlijk hebben deze Koeijen van achteren boven de speenen twee kleine ovalen, welke door naar beneden loopend haar gevormd worden, waarvan ieder vijf Ned. duimen breed en acht Ned. duimen lang is. De gedaante van deze afteekening kenmerkt zich daardoor, dat de kleur van het haar veel levendiger en helderder bij het naar boven loopend, dan bij het naar onderen loopend haar is.”

³ Zie 4 voorbeelden enige blz verder op.

DE MELKKOE

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 3.

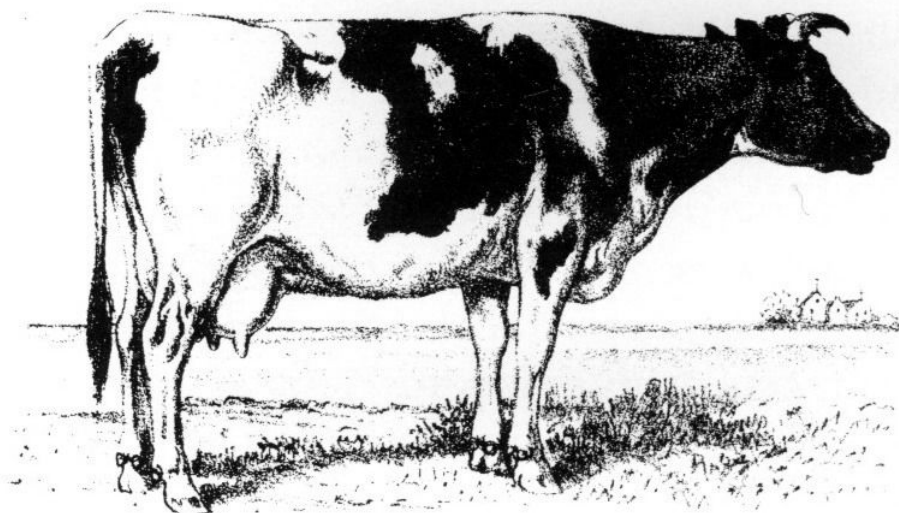
Fig. 4.

Bron: Leerboek A. A. ter Haar 1903

1. Koeien met den	liervormigen spiegel.	Fig.1
4. „ „ „	gaffelvormigen spiegel.	Fig-2
6. „ „ „	winkelhaakvormigen spiegel.	Fig.3
8. „ „ „	schildvormigen spiegel.	Fig.4

„Bij de eerste orde van deze klasse neemt men daarenboven waar, dat het binnenste en het achterste deel der dijen tot aan de kling van eene gele, op nanking gelijkende kleur is, hier en daar met zwarte vlakken bestrooid. Van deze plaats scheidt zich eene stof, op zemelen gelijkende, af.”

Alle Koeijen, welke eenen spiegel of schild van deze gedaante hebben, behooren tot deze familie, van welke kleur of ras zij overigens zijn mogen.”

*'Goede' melkkoe van Wouter Sluis Bron**

* Boek *'Iemand uit Noord-Holland'* G. Köhne Wouter Sluis 1827-1891 (Stolphoevenreeks XVI)

De Heer Wellenbergen zecht in zijn voorberigt, dat vele veebezitters, zoowel in Frankrijk, als in Duitschland, waar in het vorig jaar eene vertaling van het werk des Ontdekkerd door Kurts bezorgd werd, dit stelsel in toepassing hebben gebragt en dat de geschriften, welke hierover uitgekomen zijn, meest alle ten voordeele van Guenon getuigen.

Evenwel beweert de heer Wellenbergen, dat het stelsel van Guenon aan eenige zwarigheden en bedenkingen onderworpen is, en soms minder gemakkelijk in toepassing kan gebragt worden, voor welke bewering eenige bemerkingen worden opgegeven. Hierdoor echter wil hij geenszins bewezen hebben, dat het stelsel zijne waarde zou verliezen. Hij beschouwt het zelfs als eene aanmerkelijke aanwinst voor de Vee fokkerij. En om die reden heeft hij gemeend, dat eene meer opzettelijke en uitvoerige mededeeling nuttig en voordeelig zijn kon, terwijl dit stelsel door verdere onderzoekingen en waarnemingen van anderen, verbeterd en eenigzins vereenvoudigd kan worden en alzoo gemakkelijker in toepassing gebragt. Daardoor kan het van een wezenlijk practisch nut worden en ook om deze met vele andere redenen, bevelen wij het de Commissiën van Landbouw, de Veehandelaars en alle Landlieden, ook bijzonder in Friesland, het land van boter en kaas aan, want eene goede Vee fokkerij een hoog belang is.

Beproeft alle dingen en behoudt het goede! Er is in alles vooruitgang en met een bedaarden en wel overwogen tred moet men den gang volgen, of men staat stil, en, wat nog erger is, gaat achteruit.

v. L.

Melkspiegel minder belangrijk dan aangenomen!

Vervolg van het verslag, voorkomende in ons vorig nummer, der lezing van den heer H. M. Hartog van Barneveld, gehouden voor de leden der afdeeling Utrecht van het *Genootschap voor Landbouw en Kruidkunde*.

Om de gewenschte eigenschappen in het gekruiste ras te maken, dat is, te voorkomen dat zij bij volgende paringen weder verloren gaan, moet men de kruising lang genoeg voortzetten, en wel minstens tot het achtste geslacht.

[....]

Ten slotte trad spreker nog in eenige bijzonderheden over den melkspiegel van Guenon.

De koe heeft, over een gedeelte van het achterstel en over de uijer een plek, waar de haren opwaarts in plaats van neerwaarts loopen en die naar haren verschillenden vorm verschillende namen draagt, bijv. de leervormige, hartvormige, enz. Een herdersjongen, Guenon, nam die plek waar, en verdeelde naar de verschillende vormen de koeijen in 8 klassen, ieder onverdeeld in de soorten. Naar de klasse en de soort van den melkspiegel beweerde hij de hoeveelheid melk, die een koe per dag zou geven en den tijd gedurende welken zij melk gaf, te kunnen bepalen.

Dit noemde spr. overdreven, maar toch heeft de melkspiegel eenige waarde; een goed ontwikkelde, regelmatig geteekende melkspiegel, heeft wel geen invloed op, staat wel niet in verband tot de melkrijkheid, maar gaat gewoonlijk zamen met overvloedig en langdurig melkgeven. Nog hebben sommige koeijen door den stand van het haar gevormde kleine figuurtjes, roosjes, naast den staart; die koeijen geven veel melk, maar staan lang droog; anderen hebben zulke roosjes op de uijer en dat zijn goede melkkoeijen.

Met den dank, den spr, door den Voorzitter, den heer van Nellesteijn, gebragt, stemden voorzeker alle aanwezigen in, die met aandacht de heldere voordragt van den heer Hartog hadden gevolgd.

(U. D.)

Goede melkkoe – met *slechte* melkspiegel - toch in stamboom.

Bij gelegenheid, dat in de provincie Groningen dezer dagen werd gediscussieerd over de wenselijkheid van deelneming aan het rundveestamboek, werd het volgende medegedeeld nopens eene koe van den veehouder Joh. de Vries, te Baard in Friesland, die in het stamboek voorkomt onder den naam van Koningin, sub No. 197, inlandsche koeijen. De koe was hoog bij het kruis 156 cM, op de schoft ook 156 cM. en breed over het kruis 65 cM.

De koe had geen goeden melkspiegel, en daarom zou ze eerst niet in het stamboek worden opgenomen. De Vries beweerde echter, dat de koe twee maanden lang altijd 40 liter per dag gif, en dat dan de melk wat minder werd. Men nam nu zelf de proef, en de Vries kreeg geluk. De koe werd opgenomen. Zij werd verkocht in Maart 1878 voor f700, met bestemming voor de tentoonstelling te Parijs. Daar werd zij bekroond. Het kalf, dat ze bij zich droeg, was vóór de geboorte reeds verkocht voor f200. Ook door deze koe heeft de theorie van den melkspiegel veel van hare waarde verloren.

Leeuwarder Courant 1883-02-19

Bij elken Boekhandelaar verkrijgbaar het
onmisbaar Boekje voor den Vee fokker:

DE BESCHRIJVING DER

Melkteekens bij het Rundvee,

DOOR

D. MUNNIKHUIS.

Met 10 uitslaande Platen in 2 kleuren. 2e druk.

Prijs slechts f1.40.

De Amerikanen letten bij het koopen van
Vee vooral op den **Melkspiegel**.

Tegen toezending van het bedrag zenden
de Uitgevers J. MUUSSES & Co. te Pur-
merende het franco.

1884 Heldersche en Nieuwendiepsche Courant, 1884-11-19

Puntenbeoordeling 'Dutch Friesian' voor stamboomregistratie in Amerika

Let op de hoge beoordeling melkspiegel

Heldersche en Nieuwedieper Courant, 19/11/1884;		
De Dutch Friesian Vee fokkers Vereeniging in Amerika en haar Stamboek.		
K O E I E N.		
		Punten.
1. Kop.	Echt vrouwelijk, fijn gevormd, vrij lang boven de oogen	2
2. Voorhoofd.	Breed tusschen de oogen en hol.	1
3. Gelaat.	Fijn gevormd, vooral onder de oogen, zichtbare aderen, gemidd. lengte, breedten muil.	2
4. Oogen.	Vrij groot en gevuld.	1
5. Hoorns.	Vrij nauw bij het grondstuk, fijn, ovaal, goed voorwaarts omgebogen	2
6. Hals.	Fijn, nagenoeg vrij van kossum, netaankopenschoudersgeplaatst, flink van houding	4
7. Schouders.	Laag, gelijk en fijn van onder, matig dik bij halsader.	3
8. Borstwand.	Laag, niet te dik aan voor- en benedenzijde	2
9. Hazenleger.	Gevuld.	2
10. Ruggegraad.	Recht, breed ontwikkeld, geleidelijk oplopend naar den staart.	5
11. Ribben.	Goed gerond met ruimen onderflank	5
12. Lenden en heupen.	Breed, gevuld en lang	5
13. Stuit.	Hoog, breed en vlak	5
14. Heupkom.	Hoog en zeer breed	3
15. Dijen.	Lang, recht en breed	2
16. Zijden.	Vrij laag en gevuld	2
17. Pooten.	Kort, fijne beenderen	3
18. Staart.	Zwaar bij den wortel, fijn uitlopend tot of beneden spronggewricht	3
19. Haar en huid.	Fijn, zacht; lenig en niet te dik.	8
20. Melkaderen.	Groot, lang, bochtig, vertakt, doorlopend met ruime melkgaten	12
21. Uier en speenen.	Ruim, zoowel voor als achter goed ontwikkeld, met goed gevormde, behoorlijk groote speenen	12
22. Melkspiegel.	Grootste en fraaiste.	12
23. Kleur,	Gelijkmatige bont	4
Volmaakt . . .		100

Een leesboekje voor de hoogste klasse der Volksschool en voor het Herhalingsonderwijs,

DE LANDBOUWDIEREN.

Melkvee,

[....] Er zijn evenwel aan de koe uiterlijke teekenen van melkrijkheid en het is goed, dat elke vee-fokker die teekenen kent. Wij willen er het een en ander van meedeelen. Reeds hebben wij geleerd, dat de melk in de borstklieren, dus in den uier wordt bereid. **Eene goede ontwikkeling van den nier komt dus eerst in aanmerking.** De veekenner noemt den uier goed ontwikkeld, als hij een flinke grootte heeft, eene dunne huid bezit, niet vleezig is, zich zoo ver mogelijk naar voren uitstrekt en voorzien is van goede tepels. **In de tweede plaats** komen de melkaderen in aanmerking. Deze moeten groot en kronkelend zijn en zich sterk vertakken, alvorens zij den uier bereiken. De melkaderen loopen naar het hart, en voor zij dit bereiken, loopen zij van de oppervlakte der huid naar het dieper gelegen hart, waardoor er indeukingen, gaten of kuilen ontstaan, welke zoo dicht mogelijk hij de voorpooten moeten gelegen zijn.

Deze kuilen noemt men melkkuilen.

In de derde plaats komt de melkspiegel in aanmerking, waardoor men de plaats verstaat aan het achterste gedeelte van den uier en de dijen. De grootte van den spiegel wordt aangewezen door een duidelijk zichtbare lijn, welke gevormd wordt door de in tegengestelde richting loopende haren van den melkspiegel en van het overige der huid. De haren op den melkspiegel loopen naar boven en die der huid naar beneden. De melkspiegel moet groot en met zeer fijne haren bezat zijn; de kleur moet geel en de melkspiegel met schillers bedekt zijn, die men er gemakkelijk kan afkrabben.

Een Franschman, Guenon geheeten, heeft zich jaren lang bezig gehouden met den melkspiegel te onderzoeken van een groot aantal koeien en aan hem hebben wij de kennis te danken, dat er verband bestaat tusschen een goeden melkspiegel en het melkgevend vermogen van eene koe. De meest gewenschte vorm van den melkspiegel is volgens Guenon de *liervormige*, omdat deze de grootste is. Verder merkt Guenon op, dat bij koeien, met beste melkspiegels twee kleine schildjes zijn waar te nemen in den vorm van een ovaal en wel daar, waar het haar naar beneden loopt. Niet alleen op den melkspiegel, maar ook op andere doelen van het lichaam wordt door veekenneren gelet, als zij eene goede melkkoe zoeken en wel of het dier bezit een dunnen hals, fijnen kop en fijne horens, grootte heldere ooggen, eene dunne, fijne, losliggende huid, niet te grove beenderen, eene ruime borstkas, wijde neusgaten en een langen, dunnen staart. In 't geheel moet de koe een goeden indruk maken en een echt vrouwelijk voorkomen hebben.

[....]

Onze Melkerij.

Zoo als wij aangekondigd hebben, kwam M Vileyn Zondag jl. zijne voordrachten voortzetten. Ditmaal handelde achtbare spreker over de toestellen in de melkerij gebruikt en de stellige kennis-sen eener degelijke melkkoe.

[....]

Uiterlijke kenmerken

Zij moet een wijvelijk uitzicht hebben, eerder mager dan vet, want eene vette koe is over het algemeen geene goede baatgevende koe.

Verdets moet zij hebben: eenen welgevormden kop, breede neusgaten, fijne hoornen wijden mond, korten hals, diepe borst, rechtenrug, ongestoorde ademhalings-en verteerings organen, tenger been-gestel, middenstel schoon geweld, cilindervormigen buik, breed kruis, vierkantig- achtergestel, dunnen staart, korte pooten, dunne huid (hetgeen men op de ribben gevoelen kan) en glanzend haar.

De uier dient vooral nagezien te worden.

Ver naar achter geplaatst, moet hij vierkantig en goed ontwikkeld zijn na het melken op niet geko-men, gevormd, niet van vet, maar van melkklieren, zonder verharding; redelijke spenen, zacht, niet verstopt of met wratten bedekt.

Het adernet op den uier moet wel ontwikkeld zijn; de aders op den bilnaad en den buik dik en kron-kelend, hoe breeder en hooger, hoe meer melk men bekomen zal.

Volgens Guenon, die na lange jaren waarneming en ondervinding met kennis van zaken spreken kan, moeten de huid van den bilnaad en den uier eene gele kleur hebben, en met eene vetachtige stof bedekt zijn, ten teeken van vet rijke melk.

De melkspiegel of schild is die schijf van opgaande haren, die zich op den bilnaad, uier en billen uitbreidt. Hoe grooter de schild is, dit overigens vele vormen kan aannemen, hoe melkrijker de koe is. De grootste schilden vindt men onder de vlaamsche koeien.

Soms ontmoet men bij koeien een bovenschild, dit is een streepje opgaande haren nevens de klink geplaatst. Deze waarbij dit te bemerken is vallen droog, nadat zij weder gekalfd zijn en zelfs vroeger. Zulke noemt men bastaard koeien.

Schager Courant, 13/10/1895; p. 3/6

— Bij de keuze eener goede melkkoe hecht men meer of minder gewicht aan den melkspiegel. Dat is een streep, die zich van den uier tusschen de achterbeenen door naar de hoogte loopt en met fijne, van onder loopende haren bedekt is. Over het algemeen is men 't over de waarde van den melkspiegel niet eens, maar toch moet men toegeven, dat hij de volgende kenmerken moet bezitten: 1. Hij moet groot en breed zijn en zich zoo hoog mogelijk uitstrekken; 2. De haren ervan moeten donzig zijn en steeds naar de hoogte loopen; 3. De door den bliksem ineenloopende lijnen moeten zich niet verward vertoonen, maar van het midden en van de beide zijden uitgaande steeds evenredig gevormd zijn.

Melkteekens der koe.

Over mooie en minder mooie melkspiegel met.....veel melk

Professor dr. A. Krümur te Zurich heeft op het internationaal landbouwcongres te weenen eene voordracht gehouden omtrent de melkteekens eener koe, waaraan het volgende wordt ontleend: Alle uitwendige kenteekens der koe, welke als zoogenoemde melkteekens aangemerkt worden, laten zich in twee rubrieken verdeelen. De eene omvat de teekens van de melkrijkheid, welke aan dat orgaan zichtbaar zijn, wier vorming en werkzaamheid meer direct met tot vrouwelijke geslachtsorganen samenhangen, waartoe in de eerste plaats de melkklieren behooren.

De rubriek heeft betrekking op de uiterlijk waarneembare verschijnselen in den bouw van het dier, waartoe niet alleen de vorm van het lichaam, maar ook de toestand van de huid en het haar moet worden gerekend.

[....]

Tot de melkteekens, welke met de gesteldheid der melkklieren samenhangen, behoort ook de melkspiegel, d.i. het gedeelte besloten tusschen de kling en de bilnaald, waarop zich fijne, korte en dunne haren bevinden, die omhoog, dus in tegenovergestelde richting dan het haar, op de overige lichaamsdeelen groeien.

Sedert lang bestaat e meening, dat uit de grootte en vorm van den melkspiegel ook de graad van melkrijkheid der koe is af te leiden.

Naar Fünstenberg zoude inderdaad in zoover verhouding bestaan tusschen de gesteldheid van den spiegel en de melkrijkheid als de eigenaardige buitenste haarbekleeding, waardoor de melkspiegel wordt gevormd, wijst op de ontwikkeling van de kliermassa. Een onder alle omstandigheden doorgaand en beslissend melkteken is de melkspiegel echter niet. Wel is het regel dat koeien met mooien melkspiegel, d. w. z. spiegels breed, flink, regelmatig van vorm, die zich tot over de bilnaald uitstrekken, goede melkgeefsters zijn, maar er komen talrijke gevallen voor van dieren, die ofschoon een minder goed gevormde melkspiegel bezittende, niettemin zeer goede melkgeefsters zijn.

Eisen waaraan een goede melkkoe moet voldoen

EEN GOEDE MELKKOE.

[....]

Door velen wordt nog altijd groote waarde gehecht aan een uitgebreiden *melkspiegel*. Hieronder verstaat men de plaats op de achtervlakte van dijen; en uier, die naar boven gerichte haren draagt. De scheiding tusschen het naar boven en het naar beneden gerichte haar is de grens van den melkspiegel.

De Fransche koeherder of veekooper Guenon heeft het eerst de aandacht op dit verschil in de haar-richting gevestigd. Hij beweerde, dat er verband bestond tusschen de grootte en het min of meer scherp begrensde zijn van den melkspiegel en het daarop groeiende haar aan den eenen en de melkrijkheid aan den anderen kant. Als de melkspiegel door grof, lang haar begrensd wordt, zou de bezitster een korte lactatie-periode (tijd gedurende welken de koe vanaf het kalven tot het droogworden melk geeft) hebben en weinig melk geven. Hoe geler de huid van den melkspiegel is en hoe meer gele schilfers hierop aanwezig zijn, des te rijker aan vet zou de melk zijn.

Guenon, wien het zeker niet aan tijd heeft ontbroken, waaruit wij afleiden, dat hij meer herder dan wel koopman was, verdeelde de melkspiegels in 8 soorten, elke soort in 8 orden en onderscheidde eindelijk nog bastaard-vormen, dat zijn zulke, waarbij het naar boven gerichte haar hier en daar door benedenwaarts gericht haar. afgewisseld werd.

De 8 hoofdsorten bestempelde hij met de namen lier-, band-, omgekeerd hart-, gaffel-, kruik-, winkelhaak-, wig- en schildvormigen melkspiegel. Van nr. 1, 4, 6 en 8 geven de naar de natuur geteekende afbeeldingen 1-4 een voorstelling. (Ze zijn door ons overgenomen uit „Le monde moderne” en wel uit de April-aflevering van 1896, waar zij behooren bij een artikel over „La vache laitière” van P. Dechambre.)⁴

Wij hebben in verschillende deelen van ons land bij veehouders, die de melkopbrengsten hunner koeien noteerden, gezien dat mooie melkspiegels met slechte melkopbrengsten kunnen samengaan en omgekeerd. Als de overige uiterlijke kenteekenen op melkrijkheid wijzen, dan heeft een mooie melkspiegel stellig eenige waarde, maar als melkteeken op zichzelf beteekent hij niet veel.

De ondervinding heeft geleerd, dat de meeste goede melkgeefsters in lichaamsbouw en eigenschappen overeenkomst vertoonen. Een goede melkgeefster wordt dus meestal gekend aan bepaalde uitwendige kenteekenen.

De huid van een goede melkkoe moet los liggen en zacht aanvoelen, plooibaar en gemakkelijk verschuifbaar zijn en op de halszijden en aan de boegen fijne plooitjes bezitten.

[enz. enz. verder niet opgenomen]

4 Zie viertal tekeningen enkele blz. terug!

Het Melktype – ‘*kenmerken melkspiegel* had geen waarde’

Over dit onderwerp schrijft de heer R. P. Sybesma, veearts te Heerenveen in het officieel orgaan van den F. N. Z.:

Ruim een menschenleven terug ging men bij de beoordeeling van een goed melkrund bijna uitsluitend af op uiterlijke kenmerken van het dier, welke kenmerken dan, zoo meende men, vrij getrouw de mate van productiviteit demonstreerden.

Echte veekenners beriepen zich er op, dat zij de melkrijkheid van een rund op het oog konden schatten, evenals men het aan de melk kon zien of zij veel of weinig boter bevatte.

In den tegenwoordigen tijd echter zijn de methoden om de productiviteit van een rund te bepalen vrij wat nauwkeuriger geworden, ook al zijn we nog lang niet waar we wezen willen.

De uiterlijke kenmerken van melkrijkdom hebben dan ook steeds aan waarde moeten inboeten. Het beste valt zoo iets op te merken aan melkteekens, die reeds lang hebben afgedaan.

We noemen in dit verband de melkspiegel van Guénon

Zooals bekend verondersteld mag worden vinden we den melkspiegel in de damstreek, boven den uier, en wel begrensd door de lijnen, waarin rughuid en buikhuid elkander ontmoeten. Hoe verder het buikhuiddek nu naar achteren, boven den uier oploopt, hoe groter melkspiegel men te voorschijn ziet treden. Soms is deze melkspiegel heel klein, terwijl hij bij andere dieren hoog, tot nabij de staartinplanting oploopt. Ook in de breedte is verschil. Volgens Guénon kon men nu de waarde van een rund als melkgeefster aan den melkspiegel bepalen. Hoe groter en regelmatigiger de melkspiegel en hoe hooger deze oploopt, des te meer melk. Kleine en smalle melkspiegels duiden op weinig melk. Reeksen van proeven hebben echter aangetoond dat men aan dit melkteeken geen waarde meer kan toekennen.

Er zijn echter nog tal van andere kenmerken, [...]